

nikov, v kolikor so bila dopustna, ter tolmačil posebno zakrivljene črke na šolski tabli vsem učencem. Na ta način sem sicer dosegel nekaj uspeha, toda — žal — večina otrok je ostala med čitanjem indiferentna, ker sem navadno poklical le po tri učence h katedru, kolikor jih je bilo pač mogoče.

Rokopisno knjižico pa si mislim sestavljeno tako-le: 1. obsegala naj bi vzorno sestavljena pisma iz kmetovega in obrtnikovega življenja, dalje dopisnice, poštne nakaznice, čeke, poštne spremnice, vloge in dopise županov in e. kr. oblastnih; 2. naj bi imela obliko in velikost po priliki pisemskega papirja ter naj bo samo broširana, ker bi morala biti poceni, pa tudi zaradi večkratne izpremembe; 3. rokopisi morajo biti resnični posnetki; 4. knjižico naj sestavijo naši najboljši pedagogi in jo naj izda Slov. Šol. Matica v posebni izdaji; morda se pa dobi eventualno kateri drugi založnik.

Ta knjižica naj se priroji za praktične potrebe našega naroda, ki mu naj bi postala nekaj vadnemecum.

Čitali bi jo učenci zadnjih razredov (od delkov) vsakdanje šole, zlasti pa v ponavljalni šoli. Na ta način bi se otroci skupno vadili pisanega čitanja, dalje bi imeli vzorce za razne tiskovine in druge spise ter se seznanili z marsikaterimi sodnijskimi izrazi, ki jih bodo v poznejšem življenju večkrat potrebovali.

Končno opomnim, da sem čul od neke strani, da se pripravlja posebna čitanka za ponavljalne šole. Po mojem mnenju bi se lahko eventualno na koncu te knjige vrinila še ta rokopisna knjižica.

Kdor prireja tako knjigo, naj premišluje o tem predlogu ter ga izvede.

V Zagorju na Notranjskem.

Rodolf Horvat,  
nadučitelj.

Opomba uredništva: Nam se zdi predlog tovariša Horvata jako umesten, jako praktičen, pa je tudi — kar je glavna reč! — lahko izvedljiv. Najprimernejše bi pač bilo, da se tega dela takoj loti Slovenska Šolska Matica. Zato apelujemo direktno na njo, naj se nemudoma poprime realizovanja Hrovatovega predloga!

## Iz naše organizacije.

### Skupne zadeve.

**Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.** Slovensko deželno učiteljsko društvo bo zastopala pri delegacijski seji v Rudolfovem delegatstvu gospodična A. Sarkova, ker je delegatkinja gospodična Marija Mehle zadržana. Po njej bi pomotili tudi nismo prijavitelji delegata Franc Črnogaja, nadučitelja na Barju, ki bo zastopal to društvo.

Delegata za letošnjo glavno skupščino so dalje prijavila sledeča Zavezina društva:

XXIV. Učiteljsko društvo za kamniški šolski okraj:

88. Ivan Schmeidek, učitelj na Rovah;

89. Janko Toman, nadučitelj v Moravčah;

90. Tomo Petrovec, nadučitelj v Jaršah.

XXV. Učiteljsko društvo za slovenjegraški okraj:

91. Emilija Duler, učiteljica v Šmartnu pri Slovenjgradu.

Namestnica:

13. Kristina Leskova, učiteljica v Št. Ilju pod Turjakom.

XXVI. Slovensko učiteljsko društvo kočevskega okraja:

92. Franc Štefančič, nadučitelj v Vel. Laščah;

93. Teodor Betriani, učitelj v Ribnici.

Namestnik:

14. Konrad Fink, učitelj v Vel. Laščah.

XXVII. Slovenjebistriško učiteljsko društvo:

94. Anton Špan, učitelj v Slovenski Bistrici;

95. Franica Novak, učiteljica v Poljčanah.

XXVIII. Šaleško učiteljsko društvo:

96. Silvester Košutnik, šol. voditelj v Topolšici.

XXIX. Logaško učiteljsko društvo:

97. Peter Repič, nadučitelj na Uneu.

98. Marija Rupnik, e. kr. učiteljica v Idriji.

XXX. Učiteljsko društvo za laški okraj:

99. Anton Gnus, nadučitelj v Dolu;

100. Josip Roš, učitelj v Dolu;

101. Anton Kuhar, učitelj v Trbovljah;

102. Gustav Vodusek ml., učitelj v Trbovljah;

103. Rudolf Kallan, učitelj pri Sveti Katarini;

104. Marija Poglajen, otroška vrtnarica v Hrastniku;

105. Oskar Moll, učitelj na Vodah.

Namestniki:

15. Robert Plavšak, učitelj v Trbovljah;

16. Josip Zorn, učitelj v Loki;

17. Josip Vekavrh, učitelj na Vodah.

XXXI. Učiteljsko društvo za ormoški okraj:

106. Robert Košar, učitelj pri Svetem Bolfeuku;

107. Martin Šalamun, nadučitelj pri Sv. Miklavžu.

Namestnik:

18. Milko Jerše, učitelj v Ormožu — okolica.

XXXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo:

108. Kristina Volc, učiteljica v Šmartnem pri Mozirju;

109. Josip Korban, učitelj v Gornjem gradu.

Namestnik:

19. Ignacij Strmecky, učitelj pri Svetem Frančišku;

20. Alojzij Krajnc, učitelj v Šmartnem pri Mozirju.

XXXIII. Konjiško učiteljsko društvo:

110. Adela Šmid, učiteljica v Konjicah;

111. Josip Troha, šolski voditelj na Resniku.

Eno kranjsko, sedem štajerskih in eno primorsko Zavezino društvo še ni poslalo popolnih podatkov. Prosimo, da to store nemudoma, da more tajnik sestaviti svoje poročilo.

Ptujsko učiteljsko društvo ni prijavilo novoizvoljenega predsednika, zato ne vemo, komu naj pošljamo društvene dopise.

Za glavno skupščino je dalje prijavljena tema: § 1. državne šolskega zakona.

Pa banketu dne 7. avgusta ogledamo deželno kmetijsko in vinarsko šolo na Grmu, kar bo gotovo zanimalo udeležence.

Vodstvo Zaveze:

L. Jelenc  
predsednik.

**Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani** ima svoj izredni občni zbor v torek dne 26. julija t. l. ob 10. uri dopoldne v „Narodnem domu“, pritihoje desno.

Dnevni red:

1. Društvene denarne zadeve.

2. Slučajnosti.

Vse častite člane vabi k obilni udeležbi odbor.

### Kranjsko.

**Učiteljsko društvo za litijski okraj** je zborovalo v nedeljo dne 10. t. m. v Šmartnem pri Litiji v prostorih g. Robavskega.

Predsednik dne. Zajc pozdravi navzoče, posebno še g. sod. svetnika Milčinskega, ki je prišel na prošnjo tov. Andoljškega predavati o oskrbi pokvarjene mladine. Nato uvidi sklepčnost ter otvori zborovanje.

Gospod svetnik Milčinski nam je nato podal krasen referat o varstvu otrok. Obravnavali so temeljito o vzrokih pokvarjenosti in o sredstvih, kako je obvarovati pokvarjeno mladino pred popolnim padcem. Vse slučajne je opisal z izglede, ki jih je sam doživel. Za izborni referat se je zahvalil tovariš predsednik.

Tovariša Andoljšek in Zajc sta nam nato podala povsem objektivno poročilo o uvižu delovanju oziroma zastopstvu v e. kr. okr. šol. svetu. Iz poročila smo izpredvideli, da zastopata učiteljsko vestno, zato sta žela burno odobravanje in zahvalo.

Račun, ki ga je podala gđ. Dolinar, se je vzel na znanje z odobravanjem.

Izvoljen je bil enoglasno zopet stari odbor.

Po zborovanju se je razvila prijetna zabava na vrtu g. Robavskega. S svojo navzočnostjo nas je počastil tudi naš priljubljeni gospod glavar.

Tako je zopet minul dan v družbi enodušnih tovarišev. Taka zborovanja so prav sedaj ko nas tlačijo usoda na mestu, da se tolažimo in dajemo poguma za boj življenja. Delo za ljudstvo in delo za lasten stan je naš spas.

### Štajersko.

**Učiteljsko društvo za slovenjegraški okraj** je dne 7. t. m. izletelo v prijazni Št. Ilj pod Turjakom. Romantika predgorskega sveta in častna udeležba sta zbudili v udeleženceh živahno razpoloženje, ki se je kazalo v živahnem reševanju posameznih točk dnevnega reda, a še bolj v neprisljeni, imenitni zabavi. Bil je res pristni, učiteljski dan, poln zdravega humorja in prepotrebne razvedrila, dan, ki je zopet višje dvignil prapor tovarištva in stanovske zavestnosti ter predramil in oživel zamrle moči.

Zborovali smo to pot pod jako ugodnimi razmerami: ob bogato pogrnjeni mizi in rujni kapljici v domačem ognjišču tov. nadučitelja Kaffoua; njegovi gostoljubni soprogi, ki nam je v mikavnem aranžmaju priskrbel te, telesne potrebe, bodi na tem mestu izrečena iskrena zahvala.

Dnevni red je bil kmalu izčrpan. Po prečitani zapisnika se tov. predsednik spominja v toplih besedah bridke izgube, ki je v ravno minulih dneh zadela našega g. glavarja ob smrti njegove gospe soproge. V znak sožalja navzoči vstanejo, g. glavarju pa se brzojavnim potom izreče sožalje društva. — V prijaznih besedah se nam g. glavar brzojavnim potom zahvali.

Nekaj časa smo se še mudili pri reviziji učnih načrtov ter prezirali svoje stališče napram nekaterim aktualnim dnevnim vprašanjem, potem pa smo se združili v veselem krogu pri „Krušču“. Da smo se imeli tako židane volje, ni baš mala zasluga g. gostilničarja Krušice, ki nam je ceno in točno postregel, zakar mu gre vsa čast.

Poslavljaljoč nas je vabila zavedna, narodna gostilna Jršič v svoj stan, kjer smo se naslanjali ob milih zvokih slovenskih narodnih, si segli v roke in dali besedo: Mi pa ostanemo kakor smo b'li.

**Učiteljsko društvo za polit. okraj Ljutomer** je zborovalo ob dovoljni udeležbi dne 7. jul. v Križevcih. — Po običajnem pozdravu in otvoritvi je izrazil predsednik tov. Tomažič čestitko ravnatelju ljutomerske Franco-Jožefove šole Ivanu Rabiču na častnem odlikovanju z zlatim križcem. Poudarjal je, da smo tako odlikovanje pričakovali že pred par leti, a prejel je samo — kolajno; tem častnejše, da so se ga na merodajnem mestu spomnili sedaj ter mu podelili zaslužen odlikovanje. Na to presrečno čestitko so se odzvali prisotni s trikatnim živjo klicem. Zatem se je prešlo na dnevni red. — Zaradi odsotnosti tajnikove se zapisnik ni čital. — Predsednik da nato na vedenje nekaj dopisov, tihočih se povečini predloga, da rabi pri okr. učit. konferencah, ozir. pri nadzorovanjih slovenščina kot poslovni in razpravni jezik. Sklene se, da stavi tudi pri naši okr. učit. konferenci dne 8. avgusta tozadevni predlog tov. Mavrič, vsi drugi pa ga solidarno podpiramo. Tovariše in tovarišice gornjeradgonskega okraja se obvesti in pozove zasebno in tem potom, da podpirajo svojega predlagatelja enako močno in značajno. Nadejamo se, da razen znanih ne bo med nami nobene kukavice. Vobče pa je stvar tačas v najboljšem toku; pri mnogih uradnih konferencah se je predlog sprejel z navdušenjem, gg. šol. nadzorniki niso delali nikakih ovir. Tako stori učiteljsvo svojo narodno dolžnost, da mu klevetniki ne bodo mogli več očitati mlačnosti in nenarodnosti; dolžnost naših poslancev na je, da doženejo te predloge do veljave in uspeha.

Predsednik omenja tudi dopis Ciril-Metode družbe, da je prejela naš „kamen“ v znesku 200 K. Dodatno k temu se sklene, da zastopa naše društvo pri skupščinah družbe vsakokratni predsednik. — Povodom dopisa „Prve češke splošne zav. družbe na življenje“, ki vabi učiteljsvo k zastopstvu, kar bi neslo mnogo dobička dotičnim zastopnikom in raznim narodnim družbam, se sklene, da zaprosimo pojasnitelja k zborovanju po počitnicah. — Tov. Cvahte referira nato o revidiranem ljudsko-šolskem učnem načrtu za petrazrednice. Pri vsakem predmetu dodajajo svoje pripombe tudi drugi, za uradno konferenco določeni referentje. Če se že učni načrti revidujejo, naj se pri merodajnem šol. oblastvu položi težišče v to, da se prilagodijo aktualnim, oziroma modernim zahtevam današnje dobe ter se vzame v vidik predvsem praktična smer. Združitev realističnih predmetov v enotno skupino pod imenom „domoznanstvo“ je izvedljiva več ali manj na srednji stopnji, za višjo stopnjo pa bi bila to prisiljena uredba (koncentracija), ki bi spominjala na Zillerjeva pretiravanja v tem smislu. Realije se torej na najvišji stopnji obravnavajo ločeno, a kjerkoli se nahaja med njimi notranja sorodnost, naj se neprisljeno koncentruje. — O drugih referatih letošnje konference se ni moglo razpravljati, ker so izostali dotični referentje.

Delegatom za letošnjo XXII. skupščino „Zaveze“ v Rudolfovem je izvoljen tov. Cvetko, namestnikom tov. Mavrič.

Delegatu se posebe naroči, naj se pri zborovanju delegacije potegujejo za to, da se zniža članarina „Zavezi“ pod 1 K.

Končno se še pogovori Rajhova afere, ki se je v nekem dopisu v „Slov. Gospodaru“ po nepotrebnem zagnal tudi v celo nedolžno učiteljsvo, dasi mu ni storilo nič zalega. Ker je prejel zato primeren odgovor v „Narodnem Devniku“, zato predlaga neki tovariš, da se naj smatra zadevo za odgodoeno. Predsednik pozivlja, da naj udje redno plačujejo članarino, na vsaki šoli pa se naj deluje na to, da si čim več — najbolje vse! — učiteljskih oseb naroči naše stanovske liste. Zaraditega in ker je v blaginji čisto pomanjkanje, se sklene, da si društvo kot tako od letos naprej ne naročuje več časopisov, pač pa se podpira „Zgodovinsko društvo v Mariboru“. Naposled se je še enoglasno sprejel sklep, da uradujejo in dopisujejo vsi šol. vodji z okr. šol. svetom v slovenskem jeziku, v kar se zavezujejo s častno besedo. Prihodnje zborovanje bo po počitnicah. Predsednik zaključil ob precej pozni uri popoldne zborovanje. Skupni obed in prosta zabava na kegljišču sta se vršila na popolno zadovoljnost v Hauptmannovi gostilnici.

## Srednješolski vestnik.

**\*\* Komunalni realni gimnazij v Volovskem-Opatiji** je imel v tem svojem prvem letu 36 učencev in 2 privatni učenki. Ker pa je tekoma leta izstopilo 5 učencev in obe privatistkinji, je bilo koncem leta na zavodu 31 učencev. Po domovinstvu jih je bilo 28 iz Istre, 2 iz Trsta in 1 iz Hrvaške. Za to leto je bil zavod nameščen v občinski hiši,

a s prihodnjim letom se premesti v lastne prostore v Opatiji.

**\*\* Nov disciplinarni red** za učence srednjih šol izdeluje pravkar naučno ministrstvo. Kot nekaj novega pridejo vanj strožje odredbe proti narodnostnim in verskim prepriom.

**\*\* Občinski italijanski gimnazij v Pulju** podržavljen. To naznanilo je dobil te dni z Dunaja puljski župan. Tako bo imelo 100.000 istrskih Italijanov dve državni gimnaziji in eno deželno realno gimnazijo. Potem bodo še vpili, da so zatirani in da se jim godi krivica. — Polaer Tagblatt pa poroča, da je bil občinski gimnazij podržavljen le pod pogojem, da preide hrvaška šola v Pulju v deželno oskrb. Ta pogoj sta sprejela toli deželni glavar dr. Rizzi, kolikor puljski župan dr. Varetan. — Seveda molče italijanski listi o tem.

**\*\* Iz Maribora** poročajo: Na deželnem ženskem učiteljskem v Mariboru je bila od 6. do 9. julija 1910. ustna matura. Imel 37 gojenk so bile 4 Slovenke, ki so vse srečno prebile izpit, in sicer: Milica Bratkovič, Anica Geršetič (z odliko), Anica Rober in Angela Sabati. Čez počitnice napravijo še vse štiri izpit iz slovenskega jezika.

**\*\* Prvi izpit iz slovenske stenografije** je pred izpitno komisijo v Zagrebu napravil dr. Anton Majžer, gimnazijski profesor v Pazinu in izprašani učitelj hrvaške stenografije.

**\*\* C. kr. gimnazija v Trstu** je priobčila ob sklepu šolskega leta svoje 60. izvestje. Iz tega je razvidno, da spada nemška gimnazija v Trstu med najbolj obiskovane v Avstriji. Prvi razred v Trstu ima 4 oddelke, sicer pa je oddelek „d“ začetek posebne drugače urejene gimnazije. Koncem šolskega leta je bilo na tržaški gimnaziji 539 učencev, od teh 22 privatistov in hospitantov. Zdi se, da so hospitantje precej pridne, ker je med njim razmeroma dosti odličnjakov; v sedmem razredu je na primer med 42 dijakov ena edina odlika, in to je dosegla — hospitantinja. Po narodnosti je na nemški gimnaziji razmeroma največ — Slovanov, namreč 201. Od teh je 177 Slovencev, 20 Hrvatov, 3 Čehi in 1 Bolgar. Italijanov je 142, torej precej manj kot Slovencev, ker Italijani obiskujejo laško mestno gimnazijo; vključ temu pa omenja šolski program vedno prej italijansko kot slovensko. Nemcev je na gimnaziji 181, izvedine sinovi uradnikov in trgovcev, Grkov je 9. Po veroizpovedanju je 437 katoličanov, 21 pravoslavnikov, 31 protestantov in 50 židov. Odlik je bilo 50, od katerih jih je 13 privatistov in hospitantov; od 517 javnih učencev jih ima odliko le 37, od 22 hospitantov in privatistov pa 11! Za naše pojme je to res čudno razmerje! Padlo je 70 učencev. Majniški izlet so priredili učenci tržaške gimnazije v Dalmacijo dne 21. maja, da si ogledajo Split in stari Solin.

## Književnost in umetnost.

**Žirovnikovih narodnih pesmi IV.** zvezek je izšel ter se dobiva po vseh narodnik knjigarnah kakor tudi pri upravnistvu Sl. Branika v Ljubljani. Pesmi ni treba hvaliti, ker že ime Žirovnikovo zadostuje. Zbirka obsega 30 narodnih pesmi za štiri enake glasove. Knjižica je vezana v platno, ima žepno obliko, dober papir in razločen tisk. Cena 1 K. Pevci in pevka družva, sezone po knjižici, dokler je je kaj v zalogi! Čisti dobiček pripade družbi sv. Cirila in Metoda.

## Kulturno delo.

**+ Glasbena Matica** je imela predpreteklo sredo večer občni zbor, s katerim je zaključil ta naš velevažni kulturni zavod 38. leto svojega obstanka. V minulemu upravnem letu je imela G. M. 186.000 K denarnega prometa in 4 podružnice (Gorica, Trst, Kranj, Celje). Pevski zbor šteje 149 pevcev in pevk. Lani je imela G. M. 571 članov, ter je dobila krog 10.000 K raznih podpor. Dohodkov je imela lani 49.710 K 89 vin., stroškov pa 50.201 K 48 vin. Dozdajni predsednik prof. Štritof je zopetno izvolitev odločno odklonil, in je izvoljen za novega predsednika dr. Vladimir Ravnihar. Štritof je za svoje zasluge za razvoj društva izvoljen za častnega člana.

## Politiški pregled.

**\* Lex Perek na Hrvaškem.** Kakor znano, je madjarska šolska družba „Julian“ ustanovila na Hrvaškem in v Slavoniji mnogo madjarskih privatnih ljudskih šol, v katere je napodila hrvaške in srbske otroke, da jih raznari. Posebno pod vladno bana Raucha je imela ta madjarska šolska družba popolnoma proste roke ter je dobivala še celo vladno podporo. Pod sedanjim banom dr. Tomašićem je pa nekoliko drugače postalo. Madjarskim šolam se sicer ne delajo težkoče, vendar je pa ban izdal naredbo, da se smejo v madjarske šole sprejemati le madjarski otroci, oziroma, da se smejo sprejemati v ljudske šole le taki otroci, ki so zmogni učenega jezika. In to naredbo